

**ΑΝΑΠΗΡΙΑ: ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΚΑΙ
ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ**

**Δρ. ΔΑΦΝΗ ΜΠΑΚΑΛΙΔΟΥ
ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ
ΤΜΗΜΑ ΦΥΣΙΚΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ
ΑΤΤΙΚΗΣ**

ΑΝΑΠΗΡΙΑ VS

ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΗ-ΗΡΩΙΚΟ ΠΝΕΥΜΑ

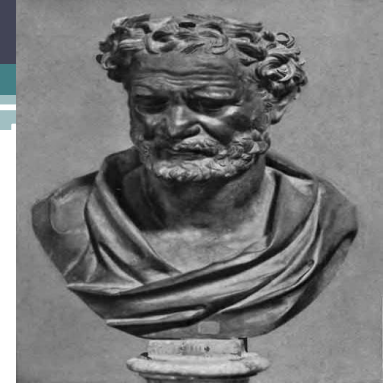
Ο όρος **αναπηρία** προέρχεται από την αρχαία ελληνική έκφραση «**ανά τον πήρο**» δηλαδή με βοήθημα και εννοεί την έλλειψη αρτιμέλειας, τη διαταραχή λειτουργίας του ανθρώπινου οργανισμού.

Εκφράζεται με όρους , όπως

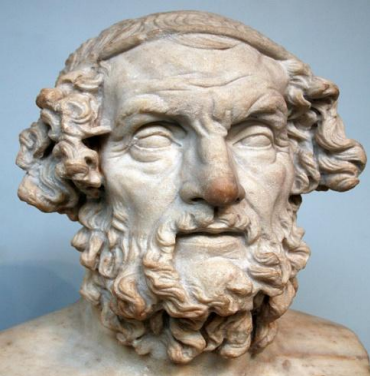
- Κουφός (ανίκανος)
- Νήπιος (κουτός)
- Αεσίφρων (νοητικά καθυστερημένος)
- Νηπύτιος (τρελός)
- Χωλός (κουτσός)
- Κολοβός
- Αδύνατος
- Τα άτομα που αποκλίνουν από το «**τυπικόν**» αντιμετωπίζονται με προκατάληψη, από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα.
- Η άγνοια και ο φόβος είναι οι λόγοι που δεν έχουν εκλείψει οι αντιλήψεις του παρελθόντος.
- Το ανάπηρο άτομο διαφέρει από το κοινωνικό πρότυπο της εκάστοτε εποχής και πολιτισμού.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

- Η **αναπηρία**, ως έννοια, εμφανίστηκε από τη στιγμή που το ανθρώπινο είδος έκανε την εμφάνιση του στον πλανήτη.
- Τα άτομα με αναπηρία αντιμετωπίζονται με διαφορετικό τρόπο ανάλογα με τις κοινωνικές συνθήκες και τις αντιλήψεις που επικρατούν σε κάθε ιστορική περίοδο.
- Οι πρώτοι που αναφέρονται στην αναπηρία είναι ο Όμηρος και ο Δημόκριτος (άτομα με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που παραπέμπουν σε αναπηρία).
- Η σωματική αναπηρία θεωρείτο ως οικογενειακό και κοινωνικό ζήτημα παρά ιατρικό φαινόμενο.
- Υπάρχει λεπτομερής καταγραφή των διαφόρων μορφών της.
- Τα αίτια της αποδίδονται είτε σε μαγεία, είτε σε θεόσταλτα μηνύματα ανάλογα με τις πεποιθήσεις και προκαταλήψεις της εποχής.

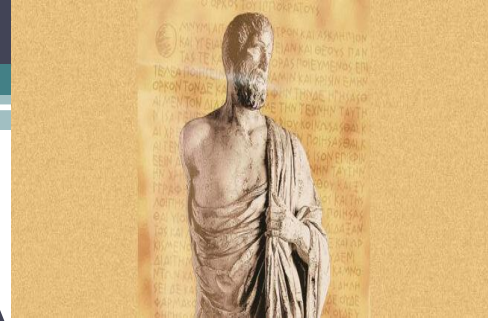

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

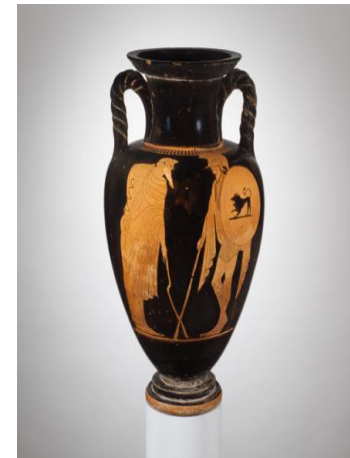
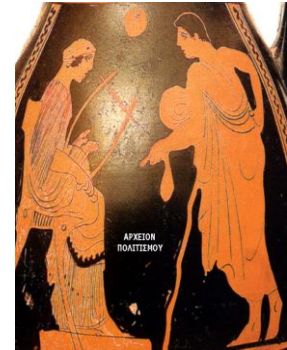
- Κατά την προϊστορική περίοδο, η αξία του ανθρώπου συνδέεται με τη σωματική αριμεία.
- Ο άνθρωπος είναι κυνηγός και τροφosuλλέκτης.
- Η αναπηρία με οποιαδήποτε μορφή αποκλείει το άτομο από την κοινωνική συνύπαρξη.
- Τα χαρακτηριστικά του τέλειου ατόμου είναι η σωματική δύναμη και το ηρωικό πνεύμα (Όμηρος)
- Η σωματική αναπηρία καταδικάζεται από Θεούς και ανθρώπους:
- Η γέννηση παιδιού με αναπηρία θεωρείται ως αρνητικό μήνυμα των Θεών προς τους θνητούς.

ΜΟΡΦΕΣ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

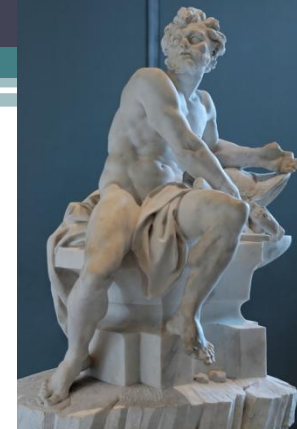

- Τύφλωση
- Κώφωση
- Χωλότητα
- Κύφωση
- Λόρδωση
- Κινητικά προβλήματα
- Οστεοαρθρίτιδα
- Σκλήρυνση κατά πλάκας
- συγγενής/επίκτητη έλλειψη μελών
- Στρεβλοποδία, Ραιβοποδία, Βλαισότητα
- Αχονδροπλασία
- Αμφιγυήεις (επίθετο του Ήφαιστου, χωλός άμφω)
- Τραυλισμός, Βραδυγλωσσία (βατταρισμός) , Ψευδισμός
- Παραπληγία
- Υδροκέφαλος
- Νανισμός
- Γιγαντισμός
- Μονοφθαλμία
- Τερατογέννηση
- **Οι ανωτέρω μορφές αναπηρίας ήταν συγγενείς ή επίκτητες(πόλεμοι, ατυχήματα, υποσιτισμός, κακές συνθήκες διαβίωσης, ανεπαρκής ιατρική φροντίδα, επιπλοκές και ανύπαρκτη αποκατάσταση)**

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

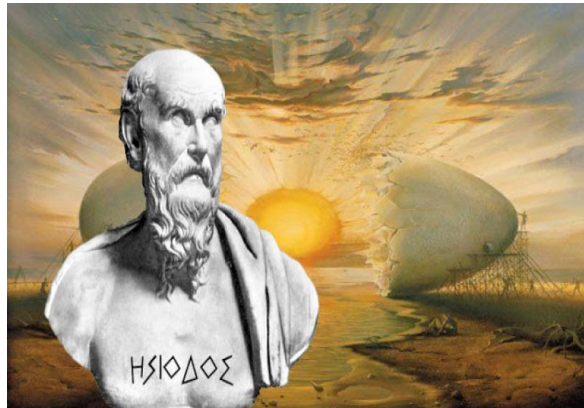

- Οι επιστημονικές πηγές είναι η αρχαιολογία (σκελετοί, γραπτά κείμενα, λογοτεχνία) και η τέχνη (γλυπτική, κεραμική)
- Η κατεξοχήν επιστημονική πηγή που στηρίζει την ιστορική μελέτη της σωματικής αναπηρίας είναι η αρχαιολογία και συγκεκριμένα ο κλάδος που αναλαμβάνει τη μελέτη των αρχαίων σκελετικών καταλοίπων.
- Η εξέταση γίνεται με υπερσύγχρονες αρχαιολογικές, βιολογικές, χημικές, βιοχημικές, ιατρικές και άλλες τεχνικές.
- Παρέχουν σημαντικές πληροφορίες για τις ασθένειες, τις σωματικές ιδιαιτερότητες των προγόνων μας, τις διατροφικές τους συνήθειες, τον τρόπο ζωής τους, τα επαγγέλματα, τα αίτια θανάτου και για πολλά άλλα στοιχεία με εντυπωσιακή ακρίβεια.

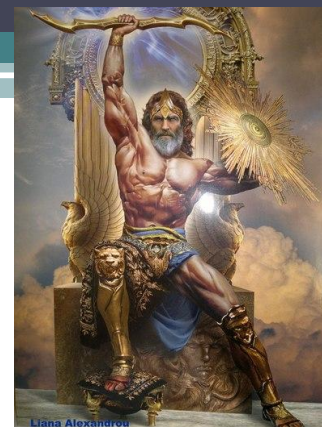
ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΗΡΙΑ

- Η γέννηση παιδιού με αναπηρία θεωρείται ως αρνητικό μήνυμα των Θεών προς τους θνητούς.
- Κατά τον Ησίοδο, (Έργα και Ημέραι), οι ασθένειες είναι **θεόσταλτες**, ως εκδίκηση για τις πράξεις των θνητών.
- Στο ίδιο έργο, καταγράφεται και η αντίληψη περί **Ευγονικής** και η αποφυγή γέννησης παιδιών με προβλήματα.
- Η περιθωριοποίηση δεν αφορά μόνο τα ανάπηρα άτομα αλλά και αυτά που έχουν γεννηθεί εκτός γάμου

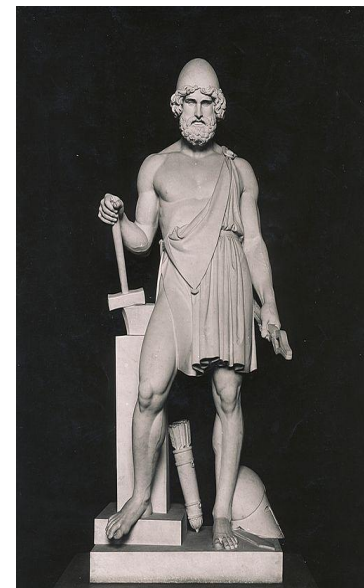
ΟΛΥΜΠΙΟΙ ΘΕΟΙ ΚΑΙ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

- Η Ήφαιστος είναι ο Θεός του Ολύμπου με **κινητική αναπηρία**.
- Υπάρχουν δύο εκδοχές για την αναπηρία του
- Η περιφρόνηση των υπολοίπων θεών στο πρόσωπο του είναι χαρακτηριστική
- Για ψυχολογικούς λόγους του έδωσαν ως γυναίκα τη Θεά Αφροδίτη
- Ο Ήφαιστος θεωρεί την αναπηρία του υπεύθυνη για τις απιστίες της Αφροδίτης.

Η αναπηρία και η δυσμορφία ήταν φυσικό και καθημερινό φαινόμενο που δεν έκανε διακρίσεις μεταξύ θεών και ανθρώπων.

Επίσης η αντιμετώπιση της εκφραζόταν με αποστροφή και φόβο τόσο από τους θεούς όσο και από τους ανθρώπους.

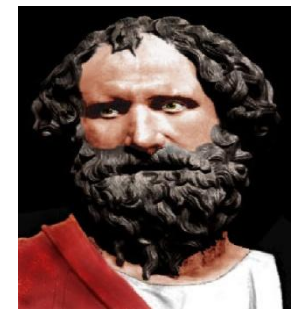
ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

- Οιδίπους, γιός του βασιλιά της Θήβας, Λαΐου
- Δεν γεννήθηκε ανάπηρος, τον κατέστησαν ανάπηρο, εξαιτίας θεϊκού χρησμού(τρύπησαν τους αστραγάλους-οίδημα) .
- Η κακή μοίρα του ατόμου, αντιμετωπιζόταν ως αναπηρία
- Αργότερα, όταν επιβεβαιώθηκε ο χρησμός, αυτοτιμωρήθηκε, προκαλώντας ο ίδιος στον εαυτό του, άλλο είδος σωματικής αναπηρίας(τύφλωση)

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

- **Περιφρόνηση-χλευασμός- κοινωνική περιθωριοποίηση**
(Ήφαιστος, Νεοκλείδης, Φιλοκτήτης, Θεροσίτης)
 - Περικλής (κεφαλή γερέτη)
 - Δημοσθένης (βάταλος, τραυλός «ερρητόρευκα το υπό σου ρερητορευμένον ρήμα»)
 - Οι τυφλοί είχαν ιδιαίτερη αντιμετώπιση (η απώλεια αντισταθμίζεται από αυξημένη σοφία και κρίση, πχ μάντις).
- **Αποκλεισμός από δημόσια αξιώματα**
(εξαίρεση αποτελούν οι βασιλείς: Αγησίλαος και Μέδονας)
 - Σπάρτη: Αγησίλαος (βασιλικό βρέφος, λειψανδρία)
 - Αθήνα : Μέδων (άρχοντας, χρησμός του μαντείου των Δελφών)

Αγησίλαος Β'

Ιλιάδα Β 212-219.
Garland (1995)

«The eye of the beholder : deformity and disability
in the Graeco-Roman world»

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

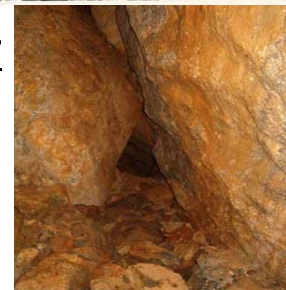
- Τα άτομα με **δυσμορφίες**, νάνοι, υπερβολικά παχύσαρκες γυναίκες απασχολούνταν εργασιακά ως **τραγουδιστές, χορευτές, μουσικοί, γελωτοποιί, γενικά στο χώρο της διασκέδασης.**
- Τα άτομα με **προβλήματα όρασης**, ως **αιδοί, ποιητές, μουσικοί (Τυρταίος, Όμηρος)**

Λουκιανός, Συμπόσιο 18-19

ΣΠΑΡΤΗ

Σύμφωνα με τα συγγράμματα των σύγχρονων μελετητών εμφανίζεται ως:

- Η μοναδική άστοργη και βάρβαρη πόλη της αρχαίας Ελλάδας
- Η κατεξοχήν βρεφοκτόνος πόλη
- Ο Καιάδας είναι συνώνυμος του μη αποδεκτού στο οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον
- Επικρατούσε το ιδανικό του πολεμιστή (ασθενικά και ανάπηρα παιδιά δεν είχαν θέση στην κοινωνία)
- Οι γυναίκες έπρεπε να γυμνάζονται προκειμένου να φέρουν υγιή παιδιά
- Αποθέτες VS Καιάδας
- **Αποθέτες:** (ανάπηρα νεογνά, χθόνιες θεότητες και μάνα Γη. Μικρά ή μεγάλα βάραθρα του Ταΰγετου, ΝΑ του Μυστρά, **Παρόρειο**)
- **Καιάδας:** (αιχμάλωτοι πολέμου, καταδικασμένοι σε θάνατο, εχθροί της Σπάρτης, **Τρύπη**)

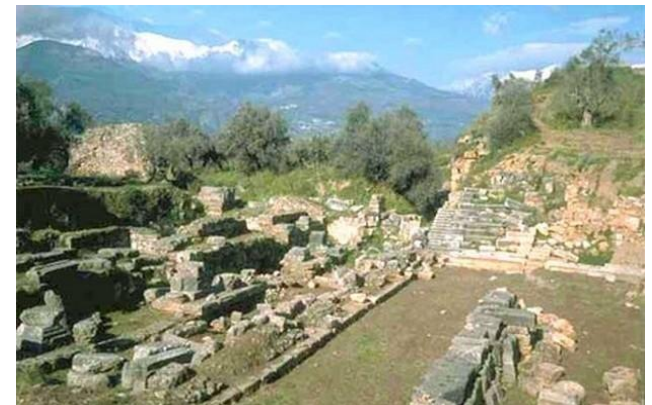

ΣΠΑΡΤΗ

Πόλεις που ακολουθούσαν το παράδειγμα της Σπάρτης με διαφορετικό τρόπο και σκοπό:

- Χαιρώνεια (τελετουργική εξόντωση για θεραπευτικούς σκοπούς)
- Άβδηρα
- Αθήνα (γιορτή Θαργηλίων προς τιμή του Απόλλωνα)

- Πλούταρχος

ΣΠΑΡΤΗ- ΕΥΓΟΝΙΚΗ

Σύμφωνα με τον Πλούταρχο:

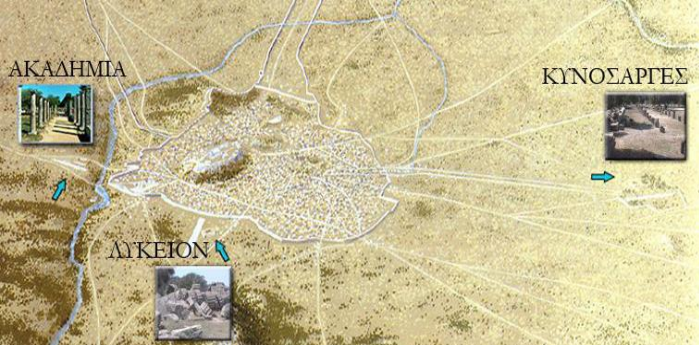
- Εξέταση
- Ευγονία
- Απονομή κλήρου στο υγιές παιδί
- Ρίψη του δύσμορφου τέκνου στον Καιάδα
- Ο ρόλος των φυλετών (βαθμός εξουσίας του πατέρα στο παιδί του)

Τα αίτια

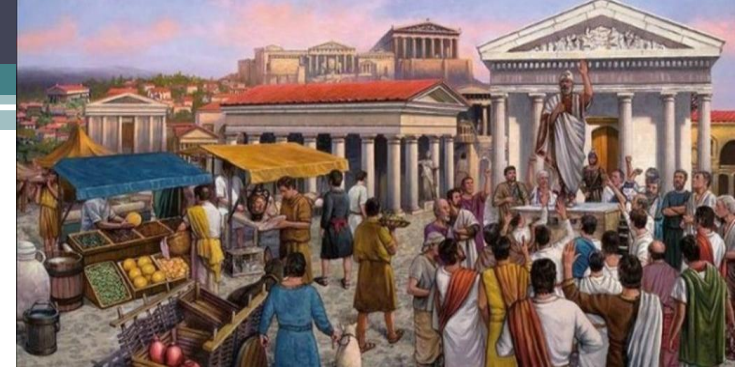
- Ενδογαμικές σχέσεις
- Ιατρική εξέταση από τους γέροντες με ιδιαίτερη προσοχή
- Υπήρχε πρόνοια για την προστασία των τέκνων και την πολυτεκνία.
- Η ορθολογική ερμηνεία της ευγονίας, πολιτικά μεταφράζεται στη διάθεση των Σπαρτιατών να απομακρύνουν μόνο τα τερατόμορφα.
- Η διαδικασία εξέτασης του παιδιού από τους φυλότες ήταν συνδεδεμένη με την απονομή κλήρου από τον πατέρα.
- Νόμος Επιταδέα

Πλούταρχος, Λυκούργος 24. 1

ΑΘΗΝΑ

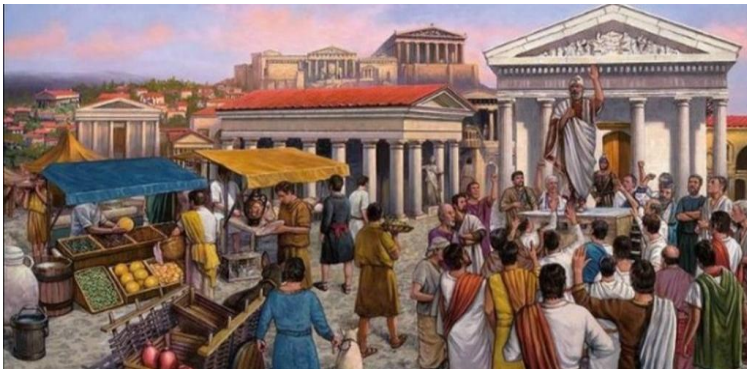
- Ο Σόλων, επέτρεπε τη θανάτωση των ατόμων με αναπηρία, χωρίς να την επιβάλλει.
- Τον 5^ο πχ αιώνα, ψηφίζεται νόμος «περί αδυνάτων», ο οποίος προστάτευε:
 - όσους είχαν εισόδημα λιγότερο από 3 μνες
 - Άτομα με αναπηρία
- Αναγνωρίζει, στοιχειωδώς, τις υποχρεώσεις της κοινωνίας στις ευπαθείς ομάδες.
- Παρέχεται, για πρώτη φορά, κοινωνική στήριξη στα άτομα με αναπηρία, ώστε να μην αναγκάζονται στην επαιτεία για την αυτοσυντήρησή τους.
- Η εξέταση γινόταν από τη Βουλή και στη συνέχεια δινόταν το επίδομα.
- Για την νοητική αναπηρία, δεν υπάρχουν πληροφορίες (επιληψία, υδροκέφαλος)

Λυσίας, υπέρ αδυνάτου

ΑΘΗΝΑ- ΕΥΓΟΝΙΚΗ

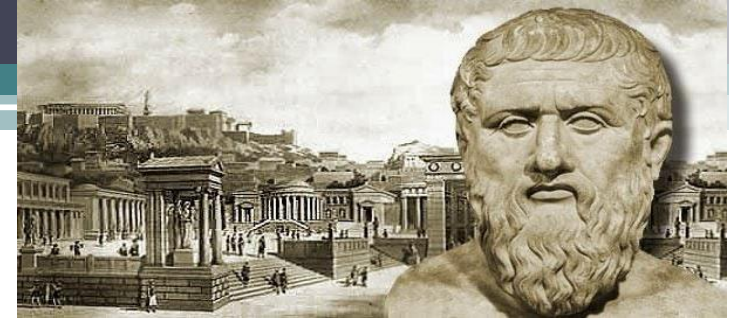
- Το νεογνό θεωρείτο μέλος της οικογενείας με τη γιορτή των Αμφιδρομίων (εν μέρει αντίστοιχη με το ρόλο των φυλετών)
- Τα τέκνα που δεν συμμετείχαν στη γιορτή, δεν συγκαταλέγονταν στα μέλη της οικογένειας.
- Τα παιδιά που προέρχονται εκτός γάμου και φέρουν κάποια μορφή αναπηρίας, το σωστό είναι να κρύβονται (σε μέρος μυστικό και αφανέρωτο).
- Τον 5^ο πχ αιώνα, ο Περικλής (451 πχ), ορίζει με νόμο ότι «Αθηναίος πολίτης» είναι αυτός που και οι δύο γονείς του είναι Αθηναίοι πολίτες, για να μην θεωρούνται «νόθα».

Πλάτων, Πολιτεία 460c

ΠΛΑΤΩΝ

427-327 πΧ

- Κρυφός θαυμαστής της Σπάρτης.
- Η προστασία και προαγωγή της πνευματικής και σωματικής ζωής των πολιτών είναι κύριο έργο της πολιτείας.
- Η εφαρμογή μέτρων πρόληψης είναι απαραίτητη διότι αποκλείεται και απομακρύνεται από τη ζωή της πόλης κάθε υποψήφιος πολίτης με «ανωμαλία» και προστατεύονται οι πολίτες από τον εκ γενετής δύσμορφο.
- Εισάγει την αξιολόγηση των νεογνών με τη διαδικασία της έκθεσης και μεταθέτει την απόφαση για την τύχη του βρέφους από την οικογένεια στην Κοινότητα.
- Διακρίνει τους πολίτες σε:
 - **Ευφυείς**
 - **Κακοφυείς**
- Η ευτεκνία πρέπει να είναι βασικός στόχος της Πολιτείας.
- Τα άτομα με επίκτητη αναπηρία πρέπει να περιθωριοποιούνται και να αποκληρώνονται.
- Οι απόψεις του για του ψυχικά ασθενείς, είναι πιο σκληρές (απαγόρευση κυκλοφορίας και επιβολή προστίμου στις οικογένειες τους).
- Ιδιαίτερη βαρύτητα στην πρόληψη(όχι μέθη, ήρεμος βίος για τα ζευγάρια που επιθυμούν να τεκνοποιήσουν).
- **Η νοηματική γλώσσα, ως μέσο επικοινωνίας με τους κωφούς.**

- **Πολιτεία** (τα παιδιά των κατώτερης ποιότητας ανθρώπων καθώς και κάθε ανάπηρο παιδί που θα γεννηθεί από τους άλλους θα το κρύψουν, όπως είναι και σωστό, σε τόπο μυστικό, μακριά από κάθε μάτι).

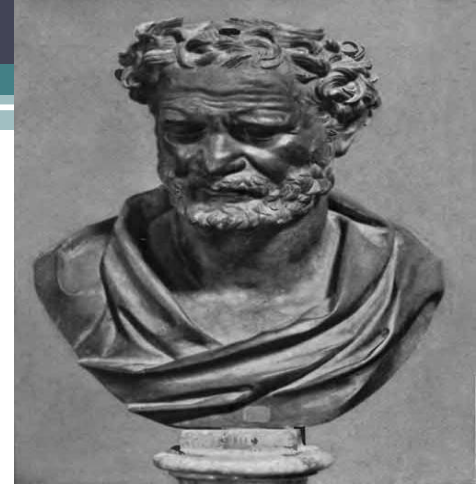
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ

384-322 πΧ

- Κάθε άνθρωπος έχει το δικαίωμα να είναι μέλος της ανθρώπινης κοινωνίας, γιατί διαφορετικά μένει να είναι ή θεός ή θηρίο.
- Η κοινωνικοποίηση του ανθρώπου θεωρείται βασική προϋπόθεση της ίδιας της ανθρώπινης ύπαρξης και διαβίωσης.
- Κάθε άνθρωπος πλάστηκε με ατομικές διαφορές (σωματικές, ψυχικές).
- Ψυχή και σώμα είναι άρρηκτα δεμένα
- Συμβουλεύει να ελεούν τον ανάπηρο και όχι να τον περιπαίζουν.
- **Έλεος: διαφορετικό από τον οίκτο και συμπόνια και αφορά τα «ακουσίως ελαττώματα» (Πουητική)**
- Δεν κατακρίνει εκείνους που από φυσικού τους έχουν άσχημα σώματα, αλλά όσους τα παραμελούν και τα αφήνουν αγύμναστα. Το ίδιο συμβαίνει με τις αρρώστιες και τις αναπηρίες.
- Κατακρίνει, όμως, αυτόν που θα πάθει κάτι από μεθύσι ή από άλλη ακολασία.
- Για την κώφωση, δεν είχε συλλάβει την πραγματική σχέση που συνδέει την κώφωση και την αλαλία.
- **Προτείνει κοινό σχολείο για όλα τα παιδιά**
- *«Κάθε κοινωνία έγινε για κάποιο καλό του ανθρώπου. Σ' αυτήν όλοι έχουν θέση και όλοι καταβάλλουν προσπάθειες για να πετύχουν ότι νομίζουν αγαθό. Και είναι το αγαθό*

ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ

460-370πΧ

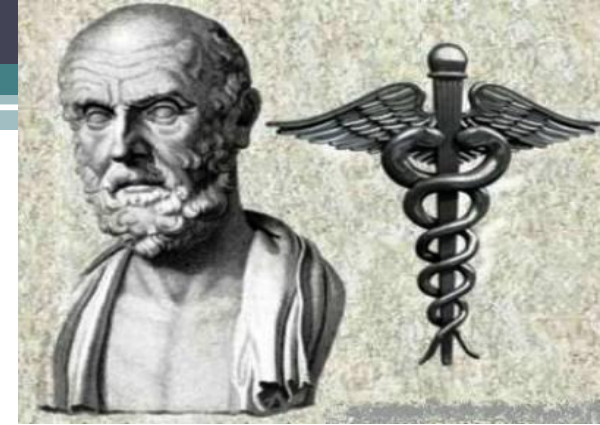

- Ζητά αγωγή για όλους χωρίς διάκριση
- Έδινε έμφαση στην αγωγή και όχι στη φύση του ατόμου
- Η ανωτέρω αναφορά αποτελεί την επισήμανση της περιθωριοποίησης, του στιγματισμού, των διώξεων που υπέστησαν οι συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες.

- Ζωνίου Σιδέρη
- Οι ανάπηροι και η εκπαίδευση τους, 1998

ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ

460 - 377 πΧ

- Προσπάθησε με επιστημονικό τρόπο να αντιμετωπίσει την αναπηρία.
- Υποστήριξε πως δεν ευθύνονται οι θεοί και οι δαίμονες αλλά οι ασθένειες.
- Μελέτησε το φαινόμενο της κώφωσης.
- Υποστήριξε την κληρονομικότητα και το περιβάλλον για τη διάγνωση.
- Ασχολήθηκε με το φαινόμενο της επιληψίας.
- Αναφέρθηκε στη ψυχοπάθεια και μανιοκατάθλιψη.

ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ

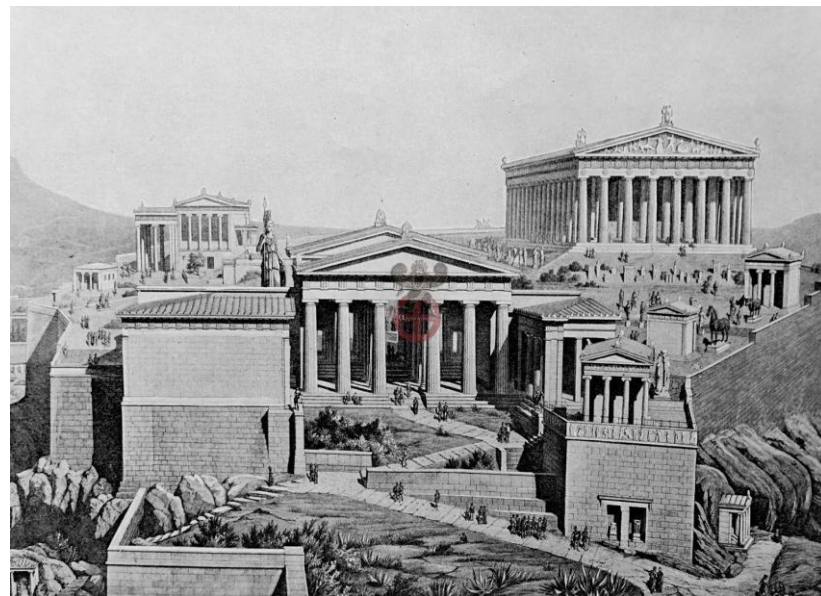

Ιερό του Ασκληπιού, του 4^{ου} αιώνα, οι ερευνητές βρήκαν 11 ράμπες

- Απόψεις των αρχαιολόγων
- Debby Sned
- Catia Sporn
- Jane Draycott

Είσοδος ή Πρόπυλον του Γυμνασίου του ιερού του Ασκληπιού- Επίδαυρος-
Διακρίνουμε την ράμπα στην είσοδο του ναού

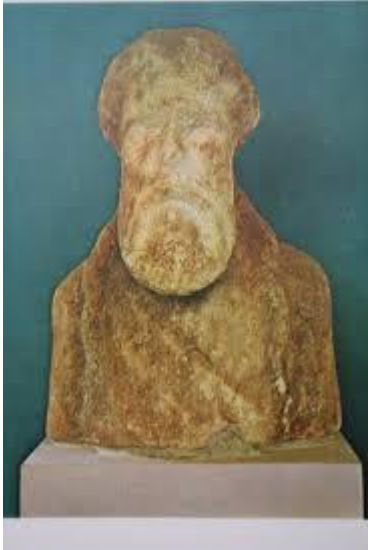

Έχει ποτέ σκεφτεί κανείς ότι η Ακρόπολη
χτίστηκε με ράμπα (κεκλιμένο επίπεδο,
διάδρομος με κλίση) για άτομα με κινητικές
δυσκολίες;

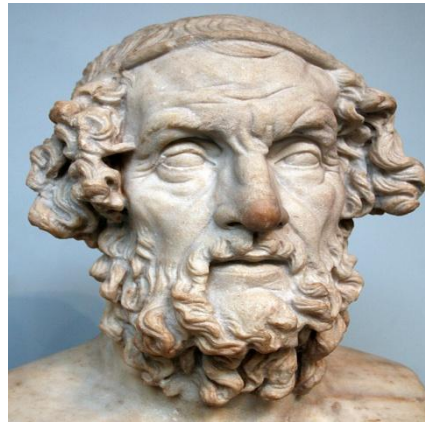
ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΓΙΑ ΤΗ ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΑΣ

Η αναπηρία δεν εμποδίζει τη δημιουργία

Τειρεσίας

Όμηρος

Τυρταίος

